

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUNN

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktieföretag

N:r 25 (340)

Fredagen den 22 juni 1894.

7 de årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modetidning jämte kolporterade planscher 4: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. 3:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.</p>	<p>Redaktör och utgifvare: FRITHOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Plattsökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
--	---	--	---	--

Charlotte Wahlström.

Konsten i våra dagar liknar icke mycket konsten i århundradets midt. Detta märker man kanske mest på landskapsmålningen, och likväl var det förnämligast denna, som i medlet af adertonhundratalet bröt nya banor och då uppträdde som en ungdomlig och lifskraftig konst. För fyrtio år sedan hade de svenska landskapsmålarna just frigjort sig från det mörker, där Fahlerantz förde spiran. Hans mörkbruna grundton hade utbytts mot friskare färg, och 1850-talets svenska målare, med Edvard Bergh i spetsen, ville icke låta sig nöja med det obestämda och ungefärliga, som var tillräckligt för det då äldre släktet. Man fann icke nog att »se naturen så som den af en himmelsk ande måste åskådas», hvilket den gamla kritiken hos oss hade funnit så förtjänstfullt, utan man gick ut i naturen och såg med egna jordiska ögon, äfven om man icke ännu stannade där och fullbordade sin tafla i fria luften.

Adertonhundrafemtioalets målare tilltrorde sig icke att, såsom sina föregångare, återgifva »själfva andan» i en främmande

natur, utan att någonsin ha satt sin fot i det landet, eller att måla en bestämd ort, som de aldrig sett. De trängtade efter sanning, hvarom företrädarne aldrig hade bekymrat sig, om också sanningen visst icke fullt uppnåddes. Hvad *de* ansågo för full sanning, betraktas *nu* som något ganska konventionelt. Hvad *de* förklarade vara »friskt i färgen», kallas *nu* »brun sås», och mången käck friluftsmålare i våra dagar påstår, att det just icke var mycken skillnad mellan Fahlerantz och Edvard Bergh.

Detta är onekligen att göra sig skyldig till stor orättvisa. Så långt man i vår tid än lämnat det Berghska målningsättet bakom sig, bör man väl därför icke glömma, att det var just detta, som bröt med det gamla och förkonstlade. Ehuru det nog kan vara sant, att det är större olikhet mellan en tafla af Edvard Bergh och en rask friluftsmålning på 1890-talet än mellan den förra och ett stycke af Fahlerantz, så står dock hela den nutida landskapsmålningen i Sverige uti tacksamhetsskuld till den Berghska perioden, ty

Hur ljuft att skåda i naturen!
Säll den, som däri blicka kan!
Han ser i blommorna och djuren
En skrift om världens upphofsman.

I källans hviskning, flodens brusning,
I daggens prakt, på blommans skrud,
I åskans blix, i västans susning
Han hör och skådar samme Gud.

C. F. Dahlgren.

det var dock denne, som bröt med den gamla slentrianen, och ur den brytningen har det nya och lifskraftiga utvecklats sig.

Men äfven med denna sanning för ögonen måste man medgifva, att landskapsmålningen i våra dagar icke har mycket gemensamt med hvad som målades af Edvard Bergh och hans samtida. Själftva uppfattningen är annorlunda, målet också olika, och förfaringssättet är himmelsvidt skildt från det, som användes för några årtionden sedan.

Allvar i konsten är åtminstone skrifvet på den nya landskapsmålningens fana, äfven om man skulle fuska litet ibland med uppgiften. Naturens rättigheter äro erkända och förklarade oantastliga. Den nutida landskapsmålaren söker fatta naturföreteelserna i deras fulla sanning. Han nöjer sig icke med att söka återgifva den lokala karaktären af en viss trakt — den vårdlösas han kanske alltför ofta — men sträfvär att samla det flyktiga intrycket af all naturföreteelse till en samfald verkan, synnerligen genom ljusets trollmakt, för att därmed tränga djupare in i naturens stämning.

Sanningen i ton har den nutida landskapsmålaren framför allt för ögonen. Målerisk skall taflan vara, och därför söker konstnären att ur naturen frigöra ljuset och därmed den stämningfulla färgen, hvaremot han ej fäster så stor vikt vid formen. Därigenom inträffar ock, att han icke så mycket bryr sig om *hvad* han målar, blott han ur sin modell kan framlocka målerisk verkan. Om föremålet betyder något i och för sig, är honom likgiltigt, endast det tjänar hans måleriska afsikter.

* * *

Det är om det ofvan stående jag önskat erinra såsom en inledning till de rader, som man anmodat mig att skriva till fröken *Charlotte Wahlströms* bild, enär denna konstnärinna är just en af våra mest betydande landskapsmålare i närvarande tid. Hon söker icke att göra sin konst gällande genom stora dukar eller med att framställa ämnen, som i och för sig äro af betydelse. Det personliga i hennes konst är alltid ett uttryck för något blygt och tillbakadraget, men icke därför svagt eller otillräckligt. Det ligger tvärtom mycken styrka i hennes färg, men hon älskar företrädesvis att måla lyriska stämningar, när solen sjunker eller när månen är på uppgående, och dem återger hon varmt och känsligt, till och med poetiskt stämningfullt. Det är i allmänhet naturen i dess ensamhet som hon tolkar på ett tilltalande sätt, och hon för oss stundom äfven ut på ödsliga hedar, men i hvilkas torftighet hon förstår att, utan något angrepp på sanningen, inlägga ett behag, som fångslar och tilltalar skönhetssinnet. Ögat smekes af *Charlotte Wahlströms* förträffliga färg, som aldrig gör sig skyldig till öfverdrifter åt vare sig det ena eller andra hållet, aldrig är rå och brutal, men kraftig och mättad, ej heller någonsin matt, men fullt harmonisk.

Denna konstnärinnas stora förmåga att se och återgifva det måleriska i naturen har sitt säkra stöd i en pålitlig teknik, men vid betraktandet af hennes taflor känner man sig icke frestad att för behandlingens förtjänster glömma det som denna behandling skall åstad-

komma, glädjen öfver den afbildade naturens skönhet. Nu för tiden sätter man annars ofta »faktoren», utarbetningssättet, i främsta rummet och söker inbilla allmänheten, att man företrädesvis bör söka komma under fund med *huru det är gjordt*, hvarför också mindre förfarna konstbedömare försöka sig på falande teoretiserande i det egentliga konsthandverket, t. ex. om färgens uppläggande på paletten och om den skall blandas där eller först när den satts på duken, med mera sådant, hvilket allt borde få öfverlämnas till konstidkarne själftva, enär det endast drager allmänhetens uppmärksamhet från hufvudsaken i konstverket, hvilken obestriddligen är det *intryck*, som taflan åstadkommer, den glädje, hon som fullbordadt arbete skänker oss eller det behag hon väcker.

Med tillgodogörande af alla de förmåner, som en god teknik skänker, men på hvars närmare analys vi icke behöfva försöka oss, förstår *Charlotte Wahlström* att på åskådaren öfverflytta det lefvande intryck, hon själf otvivelaktigt erfar vid betraktande af naturen, och det är därför man känner sig så behagligt stämd, då man står framför hennes målningar, och så trygg i denna stämning.

* * *

Sannolikt har *Charlotte Wahlström* redan tidigt lärt sig betrakta naturen med denna ömma och hängifna kärlek, som framlyser ur hennes arbeten, men det var dock icke så alldeles tidigt, som hon började göra den fruktbara i konsten. Till akademien i Stockholm kom hon senare än flertalet af hennes jämnåriga. Hon åtnjöt först undervisning i slöjdskolan här, men år 1879 vann hon inträde på Konstakademien, och, väl ditkommen, väckte hennes begåfning uppmärksamhet, och hennes flit ingaf aktning hos lärare och kamrater.

Prisämnet målade hon ett par gånger och erhöll hvarje gång penningbelöningar. Tredje gången, det var år 1883, tog hon själfva *kungliga medaljen*, den högsta belöning akademien utdelar och som blott få kunna eröfra. Ämnet var *Skogigt berglandskap med fors*, hvilket *Charlotte Wahlström* behandlade med långt större framgång än man vanligtvis finner hos akademiens elever. Därmed var också konst-älskarnes uppmärksamhet riktad på den talangfulla målarinnan.

Året derpå tilldelades henne ett stipendium på 1,000 kronor och följande år ett på 500 kronor, men akademiens stora resestipendium har hon, ehuru genom kungliga medaljen därtill berättigad, icke kommit i tillfälle att erhålla. Detta oaktadt har hon ingalunda försummat att studera i utlandet, väl inseende, att konstnärskapet får sin betydelse först sedan man fått skåda det förnämsta som fordoms- och nutidskonst frambragt.

Charlotte Wahlström har på utländsk botten sett sig om i Tyskland och Belgien, men studerat isynnerhet i Paris, dit hon år 1885 begaf sig första gången. År 1889 vistades hon en längre tid i Barbison, den bekanta konstnärskolonien i ena kanten af Fontainebleauskogen, en plats, som i lång tid varit upptagen af franska och i Frankrike studerande utländska målare, och där, bland andra, sådana storheter

som Théodore Rousseau och François Millet haft sina hemvist.

Ej heller få svenska målare ha sökt sina motiv i skogen vid Fontainebleau och långa tider uppehållit sig dels i Barbison, dels i Marlotte, på skogens andra sida. De motiv, *Charlotte Wahlström* numera vanligtvis behandlar, äro dock icke tagna på utländsk mark, utan äkta fosterländska, men hon älskar icke att måla den högnordiska naturen i allmänhet. Hon har visserligen med lika mycken kraft som känsla återgivit skogsinteriörer och tjärnar på Kolmården, men för det mesta håller hon sig till södra Sveriges milda natur och företrädesvis Skånes, i hvilken hon plägar tillbringa sina somrar, och med hvilken hon gjort sig allt mera förtrogen. I dennas framställande visar hon sig fullt själfständig. Hvad hon lärt i främmande land har utbildat hennes medfödda begåfning och utvecklats hvad hennes svenska lärare hos henne nedlagt, men det har icke förringat värdet af det fosterländska i hennes konstnärskap.

Clæ's Lundin.

Midsommarnattsfärd.

Ned för backen gladt vi ila.
Fjorden utan håres lek
ligger här i kvällen blek.
Skorna vid bryggan hvila:
vackert skogsgroönt, kvast vid kvast,
spikats utmed borden fast.

I den grönskande paulunen,
mättad af balsamisk doft,
sätta vi oss, toft vid toft.
Aspens blommor drösa fjunen
i vårt knä, och björk och lind
röra smeksamt vid vår kind.

Utt från bryggan se'n vi stöta.
Skorna med löfptydd stam
glida under skämt och glam.
Herrarne få todden sköta.
Damerna vid vattnets rand
fånga pärlor i sin hand.

Långt bortöfver stillnadt vatten
— in i fjordens vänsta vik,
skuggospelad, välluktsrik!
Hvi bad' ljus och skum är natten?
Fråga bergen kring oss stå.
Shot svarar: hå, hå, hå!

I den andra båten, lyssna,
sjunger fröken Karin nu.
Svata i duetten du,

Srik, som har röst! Vi tystna,
höra, hur er vackra sång
växlar, öm och långtanslång.

När den sista tonen dalar,
smygande bland standens trån,
födt af ekot, långt, långt hän
— ingen i vår skara talar,
ingen vill med bravotop
mylla stämningen ihop.

Still på åroarna vi dröja
— glider ensam droppe blott
ifrån blad, som blänker vått.
Intet våra tungor röja.
Men i milda dofters ström
Diktat hvar och en sin dröm.

Om en stund vi likväl bryta
oss ut denna stämning lös.
(Skälet var att Letter nös.)
Och när sakta hem vi flyta,
härskas åter skämt och glam.
Ej en mun är allvarsam.

Hvi båd ljus och skum är natten?
Hvarför växla också vi,
ömsom skratt och svärmeri?
Fråga öfver stillnad t vatten
bergen, som ikring oss stå.
Ekt svarar: hå, hå, hå!

Fredrik Nycander.

Talangen att "samtala".

Af *Ellen Bergström.*

(Forts. o. slut.)

Att samtala väl förutsätter nu visserligen antingen hufvud eller hjärta — den goda är icke dum, och hennes vänlighet och sympati uppväga den intelligenta snabba uppfattning och klarare tankegång — men då väl ett jämförelsevis mycket litet antal människor äro så klenö utrustade, att de sakna båda delarne, skulle nära nog en hvar i någon mån kunna förvärfva denna talang. Huru kommer det sig då, att den äges af så få, och att det ej sällan händer, att man sammanträffar med personer, begäfvade med både hufvud och hjärta, hvilka hafva rätt stor svårighet att kläda tankar och känslor i ord? Hvem har ej hört den klagan: ack, om jag ändock kunnat säga henne hvad jag tänkte (kände)! Ja, svårigheten att uttrycka sig kan hos en del vara så stor, att den rent af verkar enerverande på interlokutören. Utan att vilja förneka eller förbise, att äfven naturanlagen härvid utgöra en ej obetydlig faktor, måste vi likväl främhålla en bristande öfning som egentliga orsaken till den klena förmågan att samtala, och som bevis för detta antagande påminna om, hvad som i det föregående blifvit sagdt om personer, som röra sig inom de högsta

sällskapskretsarne. Man förvärfvar ifrågasvarande färdighet lika litet som hvilken annan som helst utan besvär, och i första rummet måste man ha vaknat till inseende af, att den är värd att äga och värd besväret. Sedan man kommit till denna öfvertygelse, har man att begagna alla tillfällen till öfning, som erbjuda sig, och hvarken skyggt draga sig undan, därför att blygheten vill ansätta en, eller rygga tillbaka för att det förefaller mindre roligt. Mycket gagneligt är det att lyssna till andras samtal, ty därigenom bildar man sin smak och lär sig, hvad man bör undvika eller iakttaga. Att för öfrigt uppställa några regler, efter hvilka man skulle kunna lära sig samtalskonst, låter naturligtvis ej göra sig, enär hvars och ens individualitet härvidlag spelar en alltför stor roll, men några antydningar rörande det, som hör till god samtalskonst, skulle måhända här kunna vara på sin plats.

Deltagande är umgängets krydda, ja, själfva dess väsen, hvarför grannligheten, hjärtlighet och sympati i främsta rummet böra prägla vårt samtal. Vi böra liksom känna i luften, hvilka ämnen, som äro af intresse och behagliga för vår nästa, välja dem eller komma henne till hjälp liksom på halfva vägen att föra dem på tal; däremot sorgfälligt undvika allt, hvarom hon helst tiger. Inga människor äro så afskydda som de, hvilka i sina samtal alltid indraga något oangenämt. Nej, begagna tillfället att betyga din aktning för en annans förtjänst, var förbindlig mot alla och finn din egen glädje i att säga andra allt gladt du kan, med ett förbehåll likvisst — att du ej förnärmar sanningens kraf! Lusten att tala med människor i lag får aldrig förleda oss till att begagna smickret, hvilket, inom parentes sagdt, endast är ett fult knep för att »ställa sig in», som för resten af hvar och en ej alltför inbilsk person lätt nog genomskådas. Akta dig att komma fram med dig själf, din egen person eller dina förhållanden, för så vidt den andra i egenskap af god vän ej särskildt önskar höra därom, men då är det hans sak att inleda detta ämne. Det hör till samtalskonstens abed, att man söker en anknytningspunkt från något område, där den tilltalade är hemmastadd; genom att iakttaga denna regel skall man erfara, hur lätt och ledigt samtalet med ens flyter. Är det en främmande, med hvilken man formerar bekantskap, gör man klokt i att först genom andra underrätta sig något om hans ställning, familj o. d., hvarförutan man löper fara att möjligen »stöta på patrull»; och föres samtalet mellan flere personer är det lämpligast att hålla sig på neutral mark. Härvid har man då äfven att iakttaga, att hvar och en i kotteriet får ett ord med i laget, så att icke en eller två sitta liksom utskjutna från de öfriga och endast fungera som statister.

»Tala, Betty, håll ej tal!» råder fru Lenngren sin kära dotter, och flere än hon kunna behöfva detta råd. Ordet samtal innebär en växelverkan mellan två eller flere, och det är ett stort misstag, när någon i ett sällskap anser sig kunna tala kontinuerligt. Endast ytterst få ha ett slags berättigande till ett dylikt ordförändskap; de allra flesta usurpera det. Det må låta som en sällsam åsikt, men som redan i det föregående antydningssvis blifvit framhållet, ligger det nära nog lika mycken vikt på att kunna lyssna uppmärksam som på att tala väl. »Liksom man vid fiolspelning icke allenast måste tänka på den löpande passagen, utan äfven måste hushålla med stråken, så att man har ett stycke däraf kvar för att därmed draga den nästa, så måste man äfven vid kon-

versation akta sig att uttömma hela ämnet, så att den andra därtill icke kan genmäla något annat än »jaså», hvilket ora är »ett af de farligaste grund, hvarpå samtal kunna stranda,» säger Louis de Geer i sin spirituella uppsats öfver konversation.

Samtalets förnämsta värde ligger visserligen ej i meddelandet af fakta, utan i utbytet af tankar, hvarförutom det ju äfven finnes en mängd andra andliga behof, som fordra ögonblickligt gensvar; men, kommer du med uppgifter, böra dessa ej vara osäkra och sväfvande, och vill du berätta något, gör du klokt i att först noga påminna dig det. Det kan annars lätt hända dig, att du glömmet själfva klämman i historien, liksom den herre, hvilken skulle omtala, huru han åhört ett samtal emellan kronprinsen och baron X., hvarvid baron X. yttrat något så kvickt, som — berättaren, ledsamt nog, glömt, hvarvå kronprinsen svarat något ännu kvickare, som — han också glömt. Stundom hör man äfven personer med ovetenhetens tvärsäkerhet utbreda sig öfver saker, som de fått om bakfoten, eller ämnen, som de ej förstå, och detta hör nästan till det mest retsamma en bättre underrättad eller mer kunnig åhörare kan utsättas för.

Ett samtal behöfver ej eller bör knappt vara något afhandlande af djupa frågor eller någon lärd diskussion. Man förgäte aldrig, att människor hellre vilja blifva roade än undervisade, och här om någonstades har Voltaires kända sats sin tillämpning: »Alla sätt äro bra utom de tråkiga» — men hvad som bör uppställas bland fordringarna därpå är, att det är redigt och sammanhängande och ej urartat till blott munvader eller käbbel, så att man ena stunden tager tillbaka hvad man den föregående sagt. För ett visst slag af dispyter må här varnas, likaså för allt doerande, synnerligast då det är förenadt med rättshaveri.

En ouppmärksamhet, som vi fruntimmer under stundom göra oss skyldiga till, är omsägningar. Lagg märke till, att när vi uttömt hela ämnet, börja vi om det från början igen och kunna så sitta och idisla samma sak gång på gång. Men detta väcker löje hos en något kritiskt anlagd åhörare. I sammanhang härmed påminna vi om den lilla regeln, att man ej bör uppehålla sig vid samma ämne allt för länge, utan söka omärkligt leda sig från det ena till ett annat.

Iogenting är så ägnadt att göra konversationen briljant, som de kvicka infallen; de likna fyrverkeripjäser, men hafva jämte dessas egenskap att blända äfven den att hastigt förbrännas, hvilket får trösta en hvar, åt hvilken naturen ej förlänat kvickhetens gåfva, som måste vara ursprunglig och hvarken kan framtingas eller framkonstlas. Replikera är däremot en färdighet, som kan uppöfvas, och den snabba repliken verkar särdeles pikant. Mycket beror ett träffande svar på, huru pass vaket jag följer den talandes ord. Tydlighet i svaren skall man kunna finna hos personer med icke så synnerligt öfverlägset ingenium, och, i motsats härtill, är det en känd sak, att stora talare stundom äro svaga i repliken. Ett lyckligt åpropos eller ett passande citat gör god verkan; likaså må det attiska saltet anbefallas som en angenäm krydda. Cayenne åter faller ej mången i smaken.

Liksom andra talanger har äfven denna, som nu varit före, sin teknik. Hit hör röstens modullering. »Det var icke så mycket, hvad hon sade, utan tonen . . .» är ett uttryck, som är välbekant för alla. En behaglig talröst är ett stort företräde, men har naturen

ej begåfvat oss därmed, kunna vi likväl göra rätt mycket för att skola den röst vi fått, så att vi t. ex. akta oss för falsetten, undvika hårda tonfall m. m. d. Af allra högsta vikt är det, att man befälar sig om att tala ett värdadt språk, hvartill hör, att man uttrycker sig i riktiga satser, skyr simpla talesätt och tager sig väl till vara för vrängda ord från främmande språk. Däremot bör man ej draga sig för att upptaga en och annan provincialism, som understundom kan gifva både färg och karaktär åt framställningen. Öfver hufvud taget är det godt att behärska så stort ordföråd som möjligt. Må slutligen en hvar vinnlagga sig om ett korrekt uttal af vårt vackra modersmål, öfver hvilket vi kunna hysa berättigad stolthet. Det är i sanning att beklaga, att det så ofta talas på ett vårdslöst sätt.

Dem, som inse värdet af den färdighet, vi velat påpeka, och gärna skulle vilja äga den, men hafva »naturen emot sig», erinra vi till sist om den vise greken, hvilken hade att öfvervinna de otroligaste svårigheter, men lyckades blifva förntidens störste värtalare.

Ett utmärkt tillfälle

att lära känna *Iduns Modetidning*, Skandinavians största och elegantaste, modernaste och billigaste modetidning, erbjuder sig just nu. Af vårkvarartalets nummer — april, maj och juni — återstår nämligen en liten restupplaga, som realiserar till *Iduns* prenumeranter för det billiga priset af **endast 50 öre** för hela kvartalet.

Dessa nummer, som mot insändande af 50 öre i frimärken till *Iduns expedition*, Stockholm, portofritt försändas, meddela alla de nyaste moderna för innevarande års vår- och sommarsång. Hvarje nummer, tryckt på elegant papper och i ett format betydligt större än *Iduns*, omfattar ett 8-sidigt hufvudnummer med 60 à 70 figurer, en stor dubbelsidig mönsterbilaga med mer än 120 tillklippningsmönster samt en 4-sidig likaledes rikhaltigt illustrerad handarbetsbilaga i samma format som hufvudnumret.

Sändas 75 öre (i st. f. 50 öre) i frimärken, så erhålles därjämte med hvarje nummer en fin färgtrycksplansch med modebilder på ena sidan och moderna hårfrisyrer å den andra.

Redaktionen.

Moin.

Af *Sophie Linde*.

På krönet af backen låg prästgården med sitt mörka, brutna tak och sina rödmålade väggar. Under de gamla lönnarna, som flätade en grön häck öfver gårdsplanen, var det sommaren om nästan ständig skugga, men på baksidan af byggningen fingo solstrålarne fritt spela in bland de många frukträden och bärbuskarne samt gifva doft, färg och sötma åt rosorna och jordgubbarne.

Där hade också bikuporna sin plats, under salsfönstren, och när dessa stodo öppna, hände det ibland, att ett och annat litet bi förrrade sig ända in till den stora blomstervasen, hvilken alltid under sommaren utgjorde medelpunkten på det runda matbordet.

Nu var det narcissernas, syrenernas och äppelblommornas tid. Man behöfde ej vara sparsam

på blomster härute på landsbygden och den gröna majolika vasen var också i dag fylld med ett fint urval af hvad trädgård och ängar hade skönast att bjuda på.

I dag. Men hvem skulle i morgon med konstfarna händer ersätta de vissnade blomstren med nya? Hvem skulle med ett kärleksfullt leende möta gamle prostfar i dörren, när han trött kom tillbaka från sin vandring utefter åkrarne, eller följa honom därunder och med intresse lyssna till hans funderingar öfver årsväxt och täckdikning? Hvem skulle ha länstolen, nattocken och tofflorna i ordning, när han frusen och medtagen kom från något långväga »sockenbud» under vintern? Hvem knyta prästkragarne och den hvita halsduken om hans hals? Hvem skulle hädanefters med tusen små ömma kärleksbevis förljufva hans ålderdom?

Dagen hade förut varit vacker, men nu steg ett åskmoln upp och förmörkade luften. Endast på baksidan af prästgården var det ännu strålände solsken och de små flitiga bien flögo där ut och in i sina kupor, likasom om ingenting ovanligt vore på färde.

Omkring kyrktornet, som höjde sig öfver lindarna på andra sidan kyrkhagen, kretsade kajorna, utstötande små oroliga skrik. Några af dem kommo ibland ända fram till prästgårdstrappan, där de slogo sig ned i en lång mörk rad på det nedersta trappsteget, med de små glindrande ögonen spejande inåt den mörka förstugan. Men ingen giftild hand öppnade för dem i dag och ingen uppmärksammade dem. Hvem skulle också göra det hädanefters?

Ute vid grinden stod prosten. Kaftanen hängde i slankiga veck efter hans magra kropp, och de tunna grå lockarne rördes oroligt fram och tillbaka af blästen. Med vänstra armen hade han gripit ett nervöst tag om grindstolpen, som han maktlöst hvilade sig emot — och i den högra handen höll han sin näsduk.

Han höjde armen och viftade med den hvita duken.

»På half stång» — mumlade han sakta — »endast på half stång.»

Bredvid och bakom honom stod en hel skara af gårdens folk, alla i högtidskläder.

Rättaren, den gamle drängen, högljudt snyftande, pigorna, rättarens barn med smörgåsar i bänderna, gamla Malena, som brukade rensa i trädgården. Och utanför staketet samt efter vägen många af församlingsboarne.

Prostfar var ju icke ensam.

Det hade ej regnat på länge och landsvägen sände skyar af dam efter åkdonet, som rullade fram efter densamma. Men genom det grå molnet kunde man ännu skönja tvänne ansikten, ett sorgset manligt, ett älskligt och förgråtet kvinnligt. De vändes rätt mot prästgården och den gamle fadern, ty det gällde nu att med en sista hungrig, intensiv blick göra sig till godo allt hvad de kunde af det kära de lämnade. De båda unga lågo på knä i åkdonets sits och hade fast omslingrat hvarandra med hvarsin arm. Från de lediga händerna fladdrade deras näsdukar.

»Hvad Gud förenat skall människor icke åtskilja» — hviskade prosten med torra läppar.

Åkdonet hade nu kommit till backslutningen och sjönk där ner, tum efter tum, för de kvarvarandes blickar. Nu syntes blott de båda hufvudena, till sist en näsduk och en halmhatt — hvilka gjorde några konvulsiviska viftningar — en sky af dam och afskedet var slut.

Då vände sig den gamle prosten om. Ej ett ord kom öfver hans läppar. De omkringstående veko vördnadsfullt åt sidan, när han med långsamma steg styrde kurs mot trappan.

Endast gamla Malena kunde ej hålla sig.

Hon rusade fram och grep prostens ena hand mellan sina båda samt kysste den.

»Åh, Herre Gud!» — sade hon blott.

Detta blef signalen till allmän jämmer.

De, som förut hållit sig tappra, brusto nu i gråt, barnen glömde sina smörgåsar och med munnarne fulla, satte de i med hög diskant, och kajorna flögo förkräcka, högt öfver lönnarna, tillbaka till sitt kyrktorn.

Men en djup sorg tar sig ej alltid uttryck i ord, och ehuru ryckningarna kring gubbens mun visade, att en stor och öfverväldigande smärta arbetade i hans bröst, kom dock ej ett ljud öfver hans fast sammanpressade läppar. Han vände sig blott om, då han kom upp på trappan och nickade åt alla dessa, hvilka följde honom med medlidamma blickar, som om han velat säga:

»Jag tackar er för ert deltagande, kära vänner, men jag vill nu helst vara för mig själf.»

Och han hade sannerligen behof däraf. Ingen människa skulle få veta hvad det offer han gjort

hade kostat honom — minst af alla hon, som nu vid sin makes, missionärens sida, rullade fram efter den dammiga landsvägen.

»Hans lilla Helga! Hans ljufva, lilla majblomster! Enda dottern — hans ålderdoms tröst!»

Det hade varit en het strid mellan far och dotter, innan det blifvit bestämdt, att hon skulle lämna honom. Kärlekens vapen hade korsats därunder och gifvit ifrån sig gudomliga blixtrar. Det hade blödt ur öppna sår, men man hade lagt själfbehärskningens slöja däröfver för att dölja dem för hvarandra, och dock hade de båda hela tiden velat, att de funnits där.

Den gamle fadern hade segrat.

I kyrkan, där han själf läst välsignelsen öfver de båda unga, hängde ännu kransarne, med hvilka den blifvit prydd, och han tyckte sig ännu höra, hur den sista orgeltonen af bröllopspalmen dog bort under hvalfven. Nej, den skulle ej dö bort. Den skulle ständigt upprepa sig själf däruppe i helgedomen och aldrig sluta att sjunga om hans lilla välsignade majblomma. Den skulle ständigt gå som en fin, klingande silfverton genom kyrkklockornas allvarsamma stämma eller orgelns mäktiga brus.

Han skulle alltid igenkänna den som en hälsning från henne.

Då han kom in i salen, var det mörkt och kallt. Åskvädet hade passerat sin väg öfver zenith och gömt undan solen. Men dess kontur var randad med en skarp, gyllene kant.

Prostfar stod länge vid fönstret och såg därpå. Han såg till dess hans ansikte klarnade upp och det smärtfyllda draget kring munnen jämnades ut.

»Sol» — sade han för sig själf — »sol, du finnes dock där och skall en gång bryta fram igen. Nåd — du skall återföre oss en gång.»

Den barnlösa.

Det finns många människor, som anse det alldeles själfklart, att ett barnlöst äktenskap är olyckligt, att man och hustru ej hafva en glad stund, emedan de tåras af längtan efter ett barn.

»Har ni barn?» eller »Ni har väl också barn?» Dessa frågor riktas under samtalets lopp vanligtvis till en fru, då hon gör bekantskap med en främmande människa. Och på det nekande svaret följer då ofta ett: »ack, sådan skada» eller »det gör mig ondt,» åtföljdt af beklagande blickar, om icke af den långt ifrån fin känsliga anmärkningen: »är inte er man ledsen öfver det?» Dylika talesätt kunna ju förefalla tämligen betydelselösa och likväl verka de sårande, emedan en barnlös fru icke får höra dem blott en gång, utan dag efter dag.

Låt oss antaga, att en hustru verkligen sörjer öfver sin barnlöshet, eller att hon är medveten om att hennes man bittert saknar klangen af muntra baroröster vid den husliga härden, så måste dylika anmärkningar alltid på nytt upprifva såret, och vi äro då lika kärlekslösa, som om en af hälsa strålände människa beklagade en sjuk för de plågor, han måste utstå, och prisade hälsans värde, eller som om en frisk och färdig person vidt och bredt beklagade en krympling, eller om en rik, af öfverflöd omgifven dam för sin i torftiga omständigheter lefvande väninna skulle skildra de behag, som lyx och välstånd skapa, ett sätt att gå tillväga, som väl ändå af alla skulle anses som en stor taktlöshet. Att vid hvarje tillfälle ömka en hustru, som känner sig verkligt olycklig, emedan hon är barnlös, är likaledes i hög grad kärlekslöst.

Men den åsikten, att ett barnlöst äktenskap skulle vara liktydigt med ett olyckligt, hvilat helt och hållet på en villfarelse. Lyckliga och olyckliga äktenskap förekomma såväl bland dem, som ha barn, som bland dem, som inga äga. Visserligen är det naturligt, att föräldrarna älska sina barn, men det man aldrig

ägt känner man ej så stor längtan efter, och om hustrun slipper plågor och besvärligheter, är ofta förhållandet mellan makarne det tänkbart lyckligaste. Men för dessa par ligger ofta en stor fara för deras lycka just i de beklaganden de få höra af sin omgifning. Fruns jämnåriga väninnor tröttna ej att berätta om de många glädjestunder de upplefva tillsammans med sina barn, mennens bekanta och kamrater berättar om sina pojkars upptåg, och som avslutning af historierna följer vanligtvis en anmärkning såsom: »En sådan pojke skulle du också ha,» eller »Lyckan inom äktenskapet blir fullkomlig först då barnen komma.»

Vid årsskiftet, vid en födelse- eller namnsdag försumma släktingar och bekanta sällan att halft på skämt, halft på allvar till sin gratulation tillägga den önskan, att föräldraglädjen, om ock sent, måtte komma på deras lott etc. Det barnlösa paret hör sig dagligen beklagas, och det bör ej förundra någon, om makarne själfva slutligen komma till den öfvertygelsen, att själfva kvintessensen i deras lycka fattas. De bli missbelättna och missmodiga öfver att det nekas dem något, som kommer andra till del, deras barnlöshet blir under tidernas lopp den sårbara punkten, som de i sina samtal söka undvika, och endast alltför lätt störes därigenom den äktenskapliga lyckan. Jag är fast öfvertygad om, att antalet lyckliga äktenskap, trots barnlösheten, skulle vara ännu större, om icke släktingar och bekanta till ett dylikt par genom sitt medlidande och beklagande undergräfvade lyckan.

De hustrur, som i öfvermåttet af sin moderslycka icke tröttna att beklaga sina barnlösa bekanta, borde vara mindre förhastade och betänka, att dessa visserligen gå miste om mången glädje, men att de också besparas mången smärta. Må de först vänta och se, om deras små bli dem till verklig lycka, hvilket ej på långt när är händelsen, därför att lille Kurt är en kraftig, stark och vaken gosse, eller att den tioåriga Greta utvecklar sig till en vacker, munter flicka, som lofvar sina föräldrar mycken glädje. Många ömt moders hjärta, som var utom sig af lycka öfver sina älsklingar, har sedan brustit af alla de bekymmer en vanartig son beredt, eller öfver det oförskylda lidande, som en olyckligt gift dotter bringar öfver föräldrahuset, för att icke tala om de barn, som i sina ungdomsår blomstra och gifva anledning till de skönaste förhoppningar, för att sedan plötsligt, trots den mest uppoffrande vård, vissna bort och dö. Säkert har mer än en moder förr eller senare afundats den af hennes väninnor, som aldrig känt lyckan att kalla ett barn sitt eget, men som äfven blifvit besparad en dylik smärta.

Glädjen er därför, I unga mödrar, åt eder lycka och varen stolta öfver edra älsklingar, men akten er att med tanklösa ord sära edra barnlösa bekanta, akten er, att genom ert medlidande utså tvedräkt, misstroende och förstämning emellan ett par förut lyckliga makar!

Maria Magdalena.

Tvänne praktnummer af IDUN,

hvert för sig af stort intresse, utsändas under det senare halfåret och komma utan några som helst extra kostnader samtliga våra prenumeranter till handa. Det är därför af vikt för enhver, hvars

prenumeration utgår med juni månad, att i god tid förnya densamma till årets slut.

Som våra läsarinor känna, inträffar den 28 juli en bemärkelsedag, som på mångahanda sätt kommer att firas i de nordiska rikena — det danska kronprinsparets silfverbröllopsdag. Ej minst är det intresse, som här hemma i Sverige knyter sig kring den betydelsefulla festen — helt naturligt från den folkära »Sessans» fädernesland. Till ett blygsamt uttryck af de varma känslor, med hvilka Karl XV:s dotter alltid omfattats af svenska kvinnor, har Idun därför ock beslutit att till högtidsdagen utsända

ett rikt illustrerad silfverbröllopsnummer,

hvilket i bunden och obunden form kommer att sysselsätta sig med olika faser af kronprinsessan Lovisas lif, som barn, som ung flicka, brud, maka och moder. En stor mängd fint utförda porträtt och illustrationer kommer att värdigt sluta sig till texten, såsom ett charmant helsidesporträtt af silfverbruden, det nyaste som finnes, porträtt af brudparet för tjugufem år sedan, porträtt af hennes barn, vyer från de svenska och danska hemmen m. m. Af alldeles särskildt intresse bli: dels en serie porträtt af samtliga tärnor och marskalkar på bröllopet för tjugufem år sedan, hvilka vi genom ynnestfullt tillmötesgående satts i tillfälle att utföra efter kronprinsessans eget minnesalbum; dels en större afbildning af den silfverbröllopsgifva, de kvarlevande af dessa tärnor och marskalkar ämna öfverlämna åt brudparet, nämligen de af artisten John Kindborg utförda målningarna från Stockholms, Ulriksdals och Haga slott, infattade i en gemensam, praktfull ram. Genom godhetsfullt tillstånd af gifvarne och öfverenskommelse med artisten har Idun förvärfvat ensam rätt att reproducera detta intressanta konstverk. Därjämte kommer mycket anhat af intresse att inrymmas i numret.

Det andra praktnumret, som kommer att utgifvas under det senare halfåret, blir

Iduns omfångsrika och präktigt illustrerade julnummer.

Vi hafva i år för första gången vidtagit den åtgärden att redan under sommaren påbörja julnumrets artistiska utsmäckande och tryckning, hvarigenom ökad tid vinnes att på desamma nedlägga all den omsorg, den högt utvecklade, moderna tekniken medgifver. Illustrationernas utförande kommer alltså i år att betydligt öfverträffa hvad vi hittills kunnat bjuda på, liksom vi lyckats förvärfva synnerligen utmärkta textbidrag af våra förnämsta författare. Vi våga därför hoppas, att när vårt julnummer efter flere månaders förarbeten till sist träder innanför våra abonnenters dörrar, det skall kunna göra det med hedern af att vara något verkligt framstående af svensk tidskriftslitteratur.

Ännu ett par saker beträffande detta senare halfår anse vi böra särskildt påpekas. Sedan Frans Hedbergs pågående

följetongsroman: »Vacklande grund» avslutats, begynner med det nya halfårets första nummer en ny fängslande följetong:

»I Österskär», Bygdetyper och bygdelif,

af Johannes Sundblad,

i hvilken den populäre och framstående författaren i en serie högéligen friska skildringar med kännarehand tecknar svenskt skärgårdslif. Vi äro öfvertygade, att de komma att läsas med mindre vanligt nöje.

Till hösten förestår sedan den stora skönlitterära täfling med ett pris på ej mindre än 2,000 kronor, som Idun utlyst, och hvilken vi, att döma af det intresse, som från författarekretsar ägnats densamma, hoppas skola medföra för vår läsekrets vinningen af ett eller annat verkligt framstående litterärt verk.

Då härtill kommer, att Idun under det senare halfåret skall bemöda sig att genom alla nummer och på alla områden bjuda sina läsarinor den bästa och mest omväxlande läsning, hoppas vi kunna påräkna trofast stöd af alla våra gamla vänner och många nyförvärfvade därtill.

Alla skäl torde därför föreligga att omedelbart förnya prenumerationen. Om enhver af våra gamla vänner blott vill förvärfva oss en ny prenumerant, skall vår tacksamhet sporra oss att på allt sätt ytterligare befästa Iduns anseende som vårt lands bästa familjeblad och kvinnotidning.

För nytillträdande prenumeranter är särskildt att märka, att de erhålla en ny följetong fullständig från halfårets början.

Stockholm i juni 1894.

Redaktionen af Idun.

Magdalena Rudenschöld.

Ett hundraårsminne.

För Idun tecknad af Georg Nordensvan.

(Forts.)

Kanske visste hon, hur mycket den mannens ord voro värda, allt nog, hon visade honom ifrån sig nära nog med förakt — och hans kunglig höghet fick feber, lade sig till sängs för ett par dagar, grät och suckade och skref det ena krypande ödmjuka brevet efter det andra till den ståndaktiga sköna, »hvars dygd och trofasthet han» — för att nyttja ett komiskt uttryck ur ett af Armfelts bref — »begråter, men admirerar». Hon besvarade hans skrivelser med att lämna hofvet och resa till landet för att undgå både den efterhängsne och det skvaller, hans uppförande väckt till lif.

Hur hertigen hämnades, är bekant. Det dröjde ett år, innan tillfället erbjöd sig, men han var ej den, som glömde en förolämpning. Konspirationen mot hans egen maktställning blef uppdagad — så ock fröken Rudenschölds delaktighet i »den infame Armfelts nedriga anslag.» Särskildt gent emot fröken Rudenschöld var »den försmädd älskaren» — enligt ett yttrande af Trolle-Wachtmeister — »utom alla ilskenhetens gränser jagad». Han

hade omkring sig flere personer, som fruktat samma frökens inflytande och sitt eget detroniserande, och som ville göra allt hvad de kunde för att få henne oskadlig. Upp-täckten af konspirationsplanen kom därför utomordentligt läglig. I fröken Rudenschölds sängkammare i prinsessans palats — själf var prinsessan utrikes — inträngde nattetid polismästaren, justitiekansleren, officerare och poliser. Man öppnade hennes lådor, men fann där inga andra papper än hela bingen af hertigens kärleksbref, fulla af böner och stortätliga löften. Hon förklarades arresterad, flyttades till gamla Kungshuset — nuvarande Svea hofrätts byggnad — på Riddarholmen, insattes i ett oeldadt arrestrum — hon uppgifver själf, att det var i samma rum, där Anckarström varit inspärriad — och hotades med handklofvar och tumskrufvar, i fall hon ej ville förråda Armfelt's öfriga korrespondenter.

Hon förblef fast och modig. Med styrka och fintlighet försvarede hon sig under de oändliga, pinsamma förhören.

Det var ej blott trakasserier af olika slag, hon nu blef utsatt för, utan äfven för verkliga skändligheter. Vederbörande, som ansträngde sig för att kunna vanära henne i största möjliga grad, läto ej endast införa hennes intima bref till Armfelt i rättegångshandlingarna, som utkommo från trycket, utan man offentliggjorde dessutom — då hennes dom redan var fäld — en samling i moraliskt afseende högeligen komprometterande bref från henne, bref hvilkas äkthet var tvifvel underkastad. Armfelt förnekade på det bestämdaste dessa brefs autensitet, och samtiden trodde sig känna såväl den person, som författat några af dem och efterpat Magdalena Rudenschölds handstil, som själfva rummet, där de blefvo uppdiktade. De öfriga bref, som blifvit beslaglagda, togos i förvar och finnas ännu i behåll, men dessa blefvo ej bevarade, sedan de väl utkommit från trycket — fruktade man de invigde, att falskariet skulle bli upptäckt, i fall originalskriften fanns i behåll? Mer än lumpet var det i alla fall att offentliggöra dem.

Det var i alla händelser en gärd af den hämnande rättvisan, att vederbörandes uppförande mot den fängslade och redan af lagen dömda straffade sig på dem själfva — på så sätt att den historiska forskningen skoningslöst blottat det låga i deras handlingssätt och dragit fram i ljuset de motiv, som lågo till grund därför. Inför eftervärldens dom är det mindre Magdalena Rudenschöld än helt andra personer, som denna rättegång stått vid skampålen.

Hon dömdes till döden för sin delaktighet i Armfelt's sammansvärjning. Hennes anhöriga liksom hertiginnan och prinsessan Sofia Albertina bestormade hertigen om nåd för den olyckliga. Såväl till honom som till Reuterholm skrefvo de bref i de mest bevakande ordalag och fingo till svar känslofulla skrivelser, som utlofvade den största möjliga mildhet.

Det straff, hon ådömdes, ansågs af samtiden »värre än döden» — det var i alla händelser hårdare än det, som drabbat de i Gustaf den tredjes mord delaktige. Från dödsstraffet blef hon benådad, men hon dömdes till att under en timma stå i halsjärn vid skampålen och att sedan insättas på spinnhuset för lifstiden. Rikskanslären Sparre — som liksom Reuterholm blifvit »obarmhertigt förlöjligad» i de uppsnappade brefven och som ville hämnas på allt sätt — ifrade för att straffet skulle skarpas, så att hon skulle of-

fentligen risas, men då han föreslog detta, låtsades ingen af domstolens medlemmar höra hvad han sade, hvarpå frågan förföll. Men Sparre — »den lika stor- som tom-hufvade rikskanslären» — fick sedan af allmänheten vedernamnet »riskanslärn».

Klockan elfva den 24 september 1794 föredes den fångna ut till schavotten, som var upprest på Riddarholmstorget. En ofantlig människomassa fyllde platsen, som var bevakad af militär — och hvar fången gick fram, hördes missnöjda rop och mer eller mindre tydliga hotelser mot regeringen.

Då delinkventen blifvit förd upp till skampålen, upplästes domen. Under den stund, detta varade, bibehöll hon sitt lugn. Men när sedan rackardrängen kom fram och ville rycka halsduken af henne för att sätta järnbandet om hennes hals, sjönk hon afsvimmande ned på schavotten. De kringstående buro henne genast till en vagn, som väntade, omgifven af vakt — och hon vaknade till besinning först på spinnhuset, där hon »mottogs med systerhälsning» af de »tjufkonor och beryktade kvinnor», som voro där inspärriade, och som fått samlas för att se på henne.

I två år kvarhölls stjärnan från tjusarkonungens hof inom spinnhusets murar på Långholmen. »Mätte hon förlåta mig, att hon för mig glömt och uppoffrat allt», skref Armfelt vid tanken på den olyckliga till sin hustru, hvilken delade hans harm öfver resultatet af rättegången.

Fröken Rudenschölds fängelse gjordes dock så drägligt som möjligt. Hon röntte flere prof på deltagande från sina vänner och från Stockholms borgerskap, cellen utbyttes mot en från den öfriga delen af fängelset afskild lägenhet med en liten trädgård, och hon fick mottaga besök.

(Slut i nästa n:r.)

För våra damer-artister.

Om teckning med kol, tusch och skrappapper.

För Idun af S. L.

(Slut fr. föreg. n:r.)

I öfrigt gälla naturligtvis de vanliga reglerna beträffande teckning, att medelplanet och i synnerhet förgrunden behandlas med mera omsorg och noggrannhet än bakgrunden. I förgrunden kan man sätta i med kraft och energi; detta parti är vanligen af sådan natur, att det framför de andra mera kan ägna sig för ett utförande i detalj.

Då de med blyerts lätt skizzerade konturerna ej vidare behövas, borttagas de till sin största del medels en lös radérgummi, som föres med lätt hand; ligger man för mycket åt med gummit, kan lätt tuschteckningen skadas.

Att teckning med tuschpenna i likhet med blyerts- eller svartkritsteckning blir ett mer eller mindre troget uttryck af artistens egen naturel, förnäga och anlag, är en naturlig sak.

Blir man förtrogen med dylik pennteckning och får ett visst handlag därvid, medför denna liksom alla andra grenar af konsten sina stora behag. En amatör kan med fördel begagna sig af denna metod, då det är fråga om att tekna lyckönskingskort och dylikt. Hur lätt är det ej, om man har litet anlag för och vana vid tuschritning, att komponera ett sådant kort, och är det teknadt af af-sändarinnan, blir det ju alltid mera kärkommet än ett som köpts i pappershandeln.

Så och finner pennteckningen ett fält för sig öppet i skizzboken. Har man en sådan och tar man den med sig och i fickan en flaska (väl korkad!) innehållande flytande tusch samt textpennan, t. ex. förvarad i ett litet blecketui, sådant som brukas till akvarellpenslar, kan man, när man går på sina ströftåg ute i det fria, samla många friska intryck, små stämningbitar af stort värde, framför allt för artisten själf. En tuschteckning håller sig så klar och fraiche alltjämt, blir ej under tidens lopp så

småningom litet grumlig, såsom ju ibland är förhållandet med blyerts-skizzen, i synnerhet om man har för vana att bära skizzboken i »kjolsäcken», en i själfva verket ej så lämplig förvaringsplats för densamma.

Utom hvad ofvan nämnts om tuschteckning kan tilläggas, att dess användning är af stor betydelse i fråga om teckning på skrappapper, hvartill jag nu vill öfvergå.

Skrappapper ser ej ut som vanligt ritpapper, utan är försedt med fina, nära hvarandra liggande, jämnloppande linier, utförda i ett slags mörk tryckfärg, så att en botten eller grund för följande teckning redan från början finnes. Utom dessa å papperet tryckta linier finnas linier som gå i vinkelrät riktning mot de förut nämnda; dessa äro emellertid ej tryckta, utan blott pressade i papperet och vid ett flyktigt påseende nästan osynliga. Papperet har sitt namn däraf, att dagrar, ljusare än papperets botten, skrapas med vanlig pennknif eller särskild radérknif; papperet är särdeles tjockt och stadigt (ungefär som medelgrof papp) och prepareradt för dylik skrapning.

Tecknandet på skrappapper sker med blyerts, svartkrita, s. k. Wolfpennor (ett slags svartkrita, träfördrad såsom blyertspennor och särskildt afsedd för teckning på dylikt papper), eller tusch, denna använd enbart eller tillsammans med något af de förut nämnda.

Radérgummi kan ej begagnas vid felleckning; den förstör nämligen mycket lätt papperets pressning och tryckning.

De första konturerna upptecknas med lätt hand och så korrekt som möjligt med blyerts eller krita; Wolfpenna af hård beskaffenhet är bäst. När detta är färdigt, öfvergår man till att anlägga de skuggor, som äro något mörkare än papperets botten, hvarjämte samtidigt dagrar upptagas medels knif; knifven föres i en något sned riktning mot de tryckta linierna.

Skuggorna anläggas nu på det sätt, att man för Wolfpennan (etc.) i samma riktning som de tryckta linierna angifva; pennan föres nämligen då vinkelrätt mot pressningen och åstadkommer på detta sätt öfver allt liksom små kvadratiske rutor. Skuggningen blir i följd häraf mycket jämn och harmonisk och går mycket fort.

Mörkare skuggor än de nyss omtalade anläggas därefter på samma sätt, men med användande af lösare Wolfpenna (etc.).

Många saker ta sig bättre ut, om de utföras på detta sätt, d. v. s. blott med Wolfpennor (etc.) och utan användande af tusch. Andra däremot få den rätta valören först genom ett begagnande af tuschpennan, som föres på samma sätt som kritan eller i riktning mot pressningen. Då sätter man i tusch i de mörkaste skuggorna, så att de få sin behöriga ton i förhållande till det öfriga.

Vanligen har man i dylika fall som sagdt förut skuggat med blyerts eller krita. Det kan dock ibland inträffa, att man använder tuschpennan enbart, begagnande sig af papperets bottenfärg såsom en något mildare skugga; de ljusare partierna skrapas mer eller mindre kraftigt.

Teckning på skrappapper är ej synnerligen svår till följd af den hjälp man har däri att en botten eller grund från början finnes. Metoden går både fort och lätt och lämnar, i synnerhet när någon vana förefinnes, riktigt lysande resultat. Porträtt, landskap, stilleben — allt lämpar sig för utförande å skrappapper. Framför allt kunna landskap, speciellt stämningssycken, såsom månnsken, solnedgångar, vinterlandskap m. m., få ett mycket naturtroget utförande.

En öfögenhet, som häftar vid skrappapperet och som gör att det ej begagnas så mycket som eljes otvifvelaktigt blefve förhållandet, är dess höga pris. Det kostar nämligen 1,50 à 1,75 (eller mera) per ark, och ändå är ett ark af detsamma ungefär blott hälften så stort som ett vanligt ritpappersark.

Skrappapperets relativt höga pris utgör nu visserligen ett hinder för ett mera allmänt begagnande af detsamma, men tar man i betraktande dess värde och betydelse — man kan ju utan att hafva svart på hvitt på att man är en teknare ex professo åstadkomma rätt bra saker — får man väl vara »nöjd» i alla fall...

Till sist kan tilläggas, att papperet i fråga finnes att tillgå i hvarje större pappershandel samt vanligen hos firmor, som handla med fotografiska apparater och tillbehör. Utom det slags skrappapper, som ofvan behandlats, det streckiga, finnas andra sorter, hvilka emellertid ej äro af den betydelse för amatören som det ifrågavarande.

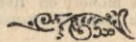
Iduns skollofskoloni.

I söndags morse var det under den sista halftimmen före 8-slaget lif och rörelse på Blasieholmskajen. Med den här förtöjda ångaren »Furusund» skulle nämligen de folkskolebarn, som i år utsetts till medlemmar af Iduns skollofskoloni, afgå till sitt sommarnöje. Och att de små kolonisterna verkligen väntade sig ett nöje för sommaren, det såg man på deras glada ansikten och belåtna miner. De flesta följdes till båten af nära anförvanter, alla säkerligen uppfyllda af tacksamhet mot de ädla gifvarinnor, som genom sina välvilliga bidrag förskaffat deras små denna så väl belöfliga vederkvickelse.

Kolonien är förlagd till samma ställe som i fjor, nämligen gården Trästa å Häfverö invid Väddö kanal och en vik af Ålands haf. Förståndarinnan för densamma är allt fortfarande fru *Fredrique Falk*, hvilken nu för femte gången välvilligt åtagit sig det ausvarsfulla uppdraget.

Barnens antal har i år ej kunnat bli mer än 15. Före afresan undersöktes de af vår framstående barnläkare dr *Carl Flensburg*, hvilken benäget åtagit sig att äfven i år öfvervaka koloniens hälsotillstånd.

Med vår erfarenhet från de föregående åren hoppas vi ock, att de små bleka barn, som nu afreste, skola återkomma strålände af hälsa och med betydligt stärkta krafter. Medvetandet att hafva bidragit härtill bör vara en god lön för de ädla gifvarinnorna.

Ur notisboken.

Den kungliga familjens medlemmar befinna sig alla åter på svensk botten. Konungen och drottningen återkommo till fäderneslandet i lördags afton efter några veckors vistelse dels vid utländska badorter, Ems och Honnef, dels på besök hos höga anförvanter. Deras majestäter anlände sagda dag till Helsingborg och afreste omedelbart till Sofiero, där de komma att vistas till månadens slut. H. m. t. drottningen afreste visserligen i lördagsafton med extratåg hit upp till Stockholm för att besöka hoffröken Ekeström, hvilken ligger illa sjuk vid Ulriksdal. Återresan till Sofiero ägde dock rum redan på tisdagen.

Med samma extratåg afreste kronprinsparet från Sofiero till Järna för att för sommaren slå sig ned på Tullgarn, dit deras barn redan utflyttat.

*

Bröllop. I Viborg i Finland sammanvigdes i söndags den framstående skådespelerskan vid härvarande dramatiska teater fru Helga Rundberg och dr Johannes Hoving.

*

Firman Myrstedt & Stern har i sina vidlyftiga lokaler vid Drottninggatan anordnat en utställning af mattor och draperier, säkerligen ensam i sitt slag här i landet. De finaste indiska, persiska och turkiska mattor täfla här med hvarandra i varma och mjuka färger samt i originella mönster. Äfven de högst ställda fordringar torde här kunna bli tillgodosedda. Visserligen är denna tid just ej lämplig för mattinköp. Firman kan dock ej någon annan tid på året disponera sina lokaler för en sådan separatutställning. Och de bland våra läsarinnor, som intressera sig för dylika saker eller till hösten behöfva skaffa sig något i den vägen, böra ej försumma tillfället att taga denna intressanta utställning i skärskådande.

*

Kriget mot mott och mal har nog hvar husmoder större eller mindre erfarenhet utaf. För våra husmodrar i hufvudstaden hafva vi redan för några veckor sedan påpekat, hurusom de i denna strid nu fått en mäktig bundsförvant i den desinfektions- och förvaringsanstalt, som i

egendomen nr 101 vid Valhallavägen öppnats af aktiebolaget »Parasitica». Vi hafva ännu en gång haft tillfälle aflägga ett besök därstädes och funnit allt synnerligen ändamålsenligt anordnad, såväl för desinficeringen och mattpiskningen som för förvaringen af dit lämnade effekter. Möbler befrias äfven fullständigt och utan att skadas från all ohyra. Jämte de förträffliga anordningarna i sagda hänseenden finner man ock en properhet och snygghet, som göra ett mycket godt intryck. Anstalten har ock redan, synes det, vunnit det största förtroende hos allmänheten, hvilket framgår däraf, att försäkringssumman å inlämnade effekter redan öfverstiger en million kronor.

*

Ord och Bild, den förträffligt skötta illustrerade månadsidskriften, på hvilken vi förut haft tillfälle fästa våra läsarinners uppmärksamhet, har följt de stora utländska illustrerade tidningarnas föredöme och utgifvit ett särskildt midsommarsnummer, kalladt »Sommaröl». Inom ett pryldigt omslag i akvarelltryck bjuder häftet på en hel del intressanta uppsatser och illustrationer af flere framstående författare och tecknare. »Sommaröl», som tryckes i stort kvartformat, kostar endast en krona. Ett synnerligen lämpligt tillfälle erbjuder sig här att genom detta häfte, hvars hufvudsakliga innehåll sedan kommer att inflyta i »Ord och Bilds» juninumner, lära känna denna som sagdt väl redigerade tidskrift, hvilken borde finna väg till hvarje bildadt hem. Tidskriftens årgångspris är 10 kr. med ett häfte i stor oktav för hvarje månad.

*

För resesången. Landsmän, som besöka Berlin, vilja vi på det varmaste anbefalla det i början af innevarande år nyöppnade *Palast Hotel* vid Potsdamerplatz, en af de mest trafikerade platser i den tyska hufvudstaden. Hotellet innehafves af en svensk vid namn *N. O. Trulsson*, hvilken redan, ehuru ung till åren, skaffat sig ett aktadt namn inom sitt fack, ja, nära nog står som en ledare inom branchen. *Palast-Hotel* är nyuppfördt, och som sådant är det ju naturligtvis inredt med allt det nyaste och bekvämaste som nutiden kan tänka sig i samband med ett förstklassigt hotell. Att resanderummen äro bekväma och luftiga, faller af sig själf. Hotellet har därjämte en synnerligen elegant restaurant med ett kök, som väl torde få anses som det förnämsta i Berlin. Restauranten är ock redan en af de mest eftersökta för finare tillställningar. Läsesalong finnes naturligtvis och i den flere af våra dagliga svenska tidningar. Bäst af allt är dock den uppmärksamhet och det tillmötesgående, som i alla afseenden visas gästerna. Man känner sig hemmastadd och trifs förträffligt. Värden tyckes kunna vara allestädesnärvarande; för alla räcker han till och alla vill han stå til tjänst. Vi tala af erfarenhet och vi kunna ej annat än uppmana alla, som resa till Berlin, att taga in på *Palast-Hotel*. Man ångrar det ej.

En moder.

En lifsbild från den nya världen, för Idun

af

Hilma Angered Strandberg.

(Forts.)

Barnet for upp, öppnade ögonen stort som i förfäran och skrek — ett gällt genomträngande skrik.

»Tyst, tyst barnet, älskade, hvad är det?»

Modern reste sig, gick ett par steg och såg sig omkring som efter hjälp. Men hon hade aldrig gjort förtrolig bekantskap med någon, hon hade behandlat grannarna kort. De betraktade henne nu på afstånd, men rörde sig icke, de sågo förmodligen ingenting särskildt uti, att hennes barn skrek.

»O Gud, hon är sjuk, hon är sjuk!»

Men äfven nu kväfde hon rösten, hon ville icke tillkalla någon.

Ja visst, det var ju just, hvad hon var, hvad han sagt, hvad som var naturligt.

Kom ingen?

Hon kastade skygga blickar omkring, förtviflade tyckte hon själf, betydelselösa funno de, som med händerna i kors pratade på trapporna därborta.

Barnet skrek och skrek, så kastade det sig tillbaka och försökte somna. Åh hon såg, hur energiskt hennes barn försökte somna, hur pupillerna hvälfde sig uppåt, och ögonlocken föllo så sakta ned.

Nej, ett nytt skrik — och upp for det. De små iskalla händerna fumlade på moderns klädning.

Nu var det kommet, nu visste hon det — en förfärlig smärta, en dödsångest sammankrympte hennes hjärta. Hon ville krama sitt barn, vildt, hejdlöst till sitt bröst, hon ville bränna in sina kyssar på det ljufva, fylliga ansiktet, hon ville ropa, slita i sitt hår, sina kläder — hennes kval var så stort. Men ingenting bröt löst, trycket blef istället hårdare, förtrollningen starkare i samma mån, som hon anade, att det nu var för sent att med mildhet och själfbesegring blicka de onda makterna, förskingra dem som en pinsam dröm för dagens sol. Nu hade verkligheten kommit. Hade hennes mörka sinne framkallat den? Men åh! Visst kunde den ännu mutas — hon grep efter halmsträet — denna kraft, som hon kände var öfver henne.

Virriga, matta fantasier snarare än tankar fyllde hennes själ.

I själfva verket satt hon stel och orörlig i hängmattan. Hon måste sitta så, blott söka lugna, stilla — det sade henne modersinstinkten.

Kom han då ej — kom han ej?

Det blef hastigt skymning, söderns djupa skymning, som har blott ett steg till natt.

Hon gick in, satte sig på närmaste stol och lade barnet öfver sitt knä. Det for for att resa sig upp med hastiga skrik och så sjunka tillbaka i en slags dvala.

Hr Knudsen kom och med honom doktorn, som öppnade persiennerna och begärde att få lampan tänd. I frisk ton sade han:

»Åh jag tänker, er tös är inte så sjuk, som ni tror, fru Knudsen.»

Under det han kände på barnets hjässa och drog sin stol nära intill, snyftade fru Knudsen osammanhängande:

»Jo, — hon är sjuk, hon är sjuk. Jag ser det nu — hon har mått illa så länge... Vi tänkte jämt skicka efter doktorn, men jag visste inte — jag trodde det var hettan.»

Visste! Trodde! — hettan! Därinne, djupt inne gäfvos de torra, förnuftiga och passande orden ett hänande eko.

Det var något, som ville fram — ut — något vildt, rasande, själfanklagande, något som ville loss — för att blifva lättadt, fritt — för alltid.

»Jag förstår,» sade den unge läkaren vänligt, »naturligtvis, ni gjorde allt i bästa mening... Ja, jag är ledsen, att jag inte kommit förr, men lugna er — för barnets skull.»

Han frågade mycket litet och tillagade blott ett pulver.

»Ge henne detta hvar tionde minut och värm flanell och försök linda om händer och fötter. Men plåga henne inte — framför allt sök göra henne lugn och tillfreds.»

Han reste sig. Hr Knudsen hade skyndat ut och gjort upp eld med händer, som skakade.

Fru Knudsen såg upp förskräckt.

»Ska doktorn gå? Hvad ska vi göra vidare — i natt? Ska jag lägga henne — eller —?»

Extra fin Marsala

(Qualité Inghilterra) härstades lagrad sedan 1891. Vid undersökning af handelskemisten befunnen, enl. intyg, fullgod. Garanteras utmärkt. Pris kr. 1:25 pr but. Finnes endast hos

K. A. Nydahl & C:o
Stockholm, 2 Stureplan 2
Riks- och Allm. telefon

Doktorn hostade lite.

»Jag kommer tillbaka om ett par timmar.»
I dörren vände han sig beslutsamt om och sade:

»Ert barn är sjukt, mycket sjukt. Jag säger det, för att ni kan se det själf.»

»Ja, ja, men hon räddas naturligtvis, »ni kan rädda henne?»

»Där lif finns, är ju alltid hopp,» sade läkaren allvarsamt och gick.

Fru Knudsen utstötte ett spasmodiskt skri, men hon måste vara lugn, lugn. Allt var så besynnerligt.

Intet sade de, blott sögo in den älskade med sina blickar, — blickar stela af förtviflan. Och dock förstod icke modern ännu, att döden stod bredvid.

Det lilla hufvudet låg så stilla, andedragen gingo tungt, det började rycka i kroppen, och på en gång öppnade sig ögonen, de vidgades, de förvandlades. Åh, huru stora, djupa — en blick, som skådade intet och dock var full af skönhet. Så kommo rosslingar.

»Nils, hvad är detta, säg?» Modern såg upp i vild förvåning. »Är det, kan det?»

»Ja, ja,» sade hr Knudsen långsamt, stirrande på det lilla ansiktet, »ja,» och han sjönk på knä och borrhade ned sitt ansikte vid sin dotter, och tunga snyftningar skakade hans kropp.

»Gud vet, hur dyrbar du var för mig. Gud gifve jag finge följa dig!»

Det fanns ingen tanke mer i moderns hjärna, hennes ögon sågo och sågo.

Hon aktade ej på, att dörren öppnades, och att doktorn kom tillbaka, följd af flere grannkvinnor, som ville erbjuda sin hjälp.

»Tycker inte doktorn här är för kvast?»

Det är nog för att döda en barnunge,» sade en skarp stämma, hvarefter luckor och dörrar öppnades, och aftonluften strömmade in.

»Var tapper, moder,» sade doktorn och kände på hennes puls, medan han följde det stilla dödsarbetet.

Man tog den döende och lade henne i korgvagnen. Modern lät det ske och slog blott ut med armarna i ordlös jämmer. Dessa voro ögonblick af lifvet, hon icke kände till, de voro vågor, som buro henne mot något gränslöst, något hon icke kunde mäta det ringaste — allt efter som den ena länken efter den andra knöt sig till en obekant kedja.

»Kom, Hanna,» sade en bruten röst. De lutade sig båda öfver det hvita, afsmalnade ansiktet. Skummet bubblade ut ur munnen. En liten suck.

Mannen vände sig om, och doktorn nickade stum till svar.

»Död, död,» ropade fru Knudsen och såg sig vildt om. »Åh, mitt barn, mitt barn!»

»Fru Knudsen, ni kan aldrig ha henne i bättre förvar,» sade en af fruarna lite strängt »det är ingenting att bli så där förtviflad för» — och hon log med två runda, ljusa ögon och blottade en rad pärlhvita löständer — »när vi tänker på det.»

Men den stackars kvinnan tänkte ingenting alls. Och var det något, som förtjänade kallas tanke, så var det, att en sorg som hennes kunde ingen förstå, ty ingen hade känt så som hon. Det brände henne att komma bort, och hon flydde upp för trappan. Här var von ensam, här var tyst — här förstod hon det — förstod! Och den tröstlösa smärtan, den frätande längtan — längtan efter ett litet oskyldigt barn, i hvilket hon ofta undrande

sett skymtar af sitt eget jag — som värmt hjärtat med sin mjuka lilla kropp och sin vaknande själ fick strömma ut.

Men icke till mättnad. Plötsligt stockade sig gråten, själfanklagelsen dök upp, och ångesten dref henne bort från sorgens balsam, bort från ensamhetens friluft, — ned igen, där hon var. Hjärtat hungrade — än var icke tiden för skilsmässa. Hennes rörliga sinne omfattade redan tanken på återseende af det kära ansiktet som en källa till lycka.

Grannarna hade tvättat och omsvept hennes barn, mannen hade hjälpt till på sitt själförnekande sätt, och man hade skaffat is.

Dämpadt prat kom från rummet.

(Forts.)

Rättelse.

I biografien öfver fröken Hall i förra numret, står å andra sidans mellersta spalt rad, 33: »skola bära spår», hvilket naturligtvis i stället bör vara: »skola icke bära spår».

Innehållsförteckning.

Charlotte Wahlström (med porträtt); biografi af Claës Lundin. — Midsommarnattsfärd; poem af Fredrik Nylander. — Talangen att »samtala» (slut); af Ellen Bergström. — Moln; af Sophie Linge. — Den barnlösa; af Maria Magdalena. — Tvänne praktnummer af Idun. — Magdalena Rudenschöld; ett hundraårsminne, för Idun tecknad af Georg Nordensvan. — För våra damer-artister; om teckning med kol, tusch och skrappapper; för Idun af S. L. — Iduns skolofskolori — Ur nottboken. — En moder; en lifsbild från den nya världen, för Idun af Hilma Angered Strandberg. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linge.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Hård har striden stått
Om mig lilla ting,
Om mitt vara eller icke vara.
Bullret däraf nått
Hela jorden kring,
Undantaget hvarest folk gå bara.
Som en lifesak må
Jag ock aktas på,
Ty, om något formfel är begånget,
Strax jag gripes till,
Och jag jämka vill,
Att det skeft är rättas under tvånget.
Kvinnan, säger man,
Svärmar för mig mest,
Men bland Adams söner finns ock
mången,

Under hvilken väst
Jag ock svärmarn fann,
Och som nu är i min boja fången.
Utaf nio bitar brukar jag bestå;
Formar du dem rätt skall du utaf dem
få:

Hvad man nämna kan som ett heligt
rum,
Samt hvad där man ofta nog får se.
Fisk, om hvem det sägs att han just
är dum.

En, åt hvilken upptåg man plär le.
Hvad som ofta nog prydde köksans
kind.
Hvad som föll från trädet, ruskadt ut-
af vind.

Hvarmed du ej bör öka börda tung.
Mejerskans förtjänst, om den lyckats
i ar.

Namn på en som blef hustru åt en
kung,
Fast en sådan ställning pröfsam var.
Säg, hvad furan dolt uti klippans fann.
På en fager blomma lika fagert namn.

Hvad han får, den man, som med kedja
fäst,
Vid galérens spant, tjänar af sin skuld.
Hvad af rosshud pjord skall dig tjäna
bäst.

Instrument med glans som bara guld.
Litet prydnadsting, som dig kläder 'sött'.
Hur du ofta kom, när ett hinder mött.

Röst som höras kar, ljuda vidt om-
kring.
Så en annan röst — mjuk och fin
och skär.
Plats där ondsint tjur, brukar bära
ring.

Hvad vid dikeskanten finnas plär.
Hvad du ej vill se i din kalkfölet.
Och hvad du kan få utaf två plus ett.
S. L.

Gissa.

Gammalt svenskt namn, gas, mejeri-
produkt, gräsätande djur, väfnadsmate-
rial (provinsialism), utrop, strupljud.
Allt detta får man, utan att om-
kasta bokstäfverna, ur namnet på en
af världens mera bekanta storstäder.
S. L.

Charad.

Ljus, strålände och full af glöd, mitt
första är;
En sinnebild af själfva ljusets källa.
Och längtan efter dig jag jämt i hjär-
tat bär.

O, kom att hälsa, glädje återställa.

Vid Jesusbarnets födelse, långt bort i
tiden,
Man honom bädd utaf mitt andra redde.
Han som var vägen, lifvet, friden,
I ödmjukhet och kärlek sig här tedde.

I lifvets vår, då allt går lätt som uti
dans,
Mitt tredje göra du ej glömma får.
Kanske din fröjd blott blir en vissnad
krans,
Som manar fram ur ögat minnets tår.

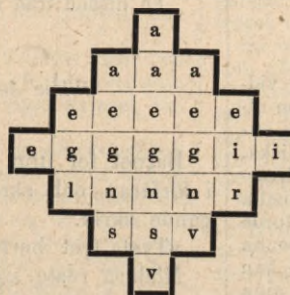
I aftonrodnans glöd på havets dunkla
våg,
En enda strimma utaf guld dröjt kvar.
Uti den strimman jag mitt hela såg.
Fast den en del blott af mitt hela var.

G. — ig.

Prokøp.

- 1—5 En titel.
- 2—5 Något som verkar förstörande.
- 3—5 Ett njutningsmedel.
- 4—5 Beteckning för »helig».

Diamantgäta.

- 1) Bokstaf, 2) kvinnonamn, 3) kvin-
nonamn, 4) europeiskt rike, 5) någon-
ting dunkelt, 6) hvad man ej bör hy-
sa, 7) bokstaf.

Draba Verna.

Bokstafsgäta.

Tag 5 a, 2 b, 2 d, 9 e, 3 h, 2 i, 2 k,
4 l, 1 m, 5 n, 2 o, 1 p, 4 r, 1 s, 2
t, 1 v, 1 y, 1 ö och bilda 9 ord, hvilkas
betygelsesbokstäfver bilda namnet på

en af Europas hufvudstäder och slut-
bokstäfverna ett af denna stads all-
männa förlusteställen. Orden äro:
1) stad i Turkestan, 2) järnvägsstation
i Svealand, 3) maosnamn, 4) flod i
Tyskland, 5) stad i Palästina, 6) frun-
timmersnamn, 7) urkundsamling, 8)
stad i Norge, 9) flod i Egypten.

Hildegard.

Palindrom.

Ett namn som bars, en gång i tiden,
Af krönt despot, som fick gå fri,
Ehuru han var litet »vriden»,
Ty blod och brand var hans mani.

Om än man namnet omvänt säger,
Så blir det lika fullt för det;
För allt hvad renhet icke äger,
Det blifver då ett epitet.

Lösningar.

Logogryfen: Gåspenna: ega, på, gå, asp,
pegas, spå, å, ans, sann, spe, spång, enas,
säg, page, spann, spån, pas, nesa, säpa, sena,
seg, as, påse, sång, senap, pang, sä, gss.

Charaden: Guldfeber.

Ifyllningsgätan: Ormbunke, krokodil, smul-
tron, Salzburg, kakelugn, Mathilda, blåsippa,
löjtnant, Allingsås.

Diamantgätan:

F
R Å T
R O S O R
F Å S T M A N
T O M A S
R A S
N

MATTONS SALONGS-OLJA!

Extra raffinerad amerikansk Fotogén. — Ensartad! Vattenklar! Rökfri!

Inkommer i lådor, innehållande
2:ne hermetiskt slutna cisterner,
rymmande tillsammans 37 liter.

Carl R. Matton, Stockholm.

Talrika ombud i landsorten.